

KORT OM...

Jämställdhet gör världen rikare

Rätten att få bestämma över sitt eget liv är grundläggande för den mänskliga värdigheten. Fattiga människor saknar denna rätt lika mycket som de saknar pengar, mat eller tak över huvudet. Könsdiskrimineringen gör att kvinnor och flickor drabbas ännu hårdare av fattigdom och rättslöshet än män och pojkar. Sida tar därför med arbetet för jämställdhet mellan kvinnor och män i alla sina utvecklingsinsatser.

Könsdiskriminering är en av de största orsakerna till fattigdom i en värld där 99 procent av världens samlade förmögenheter ägs av män och 90 procent av inkomsterna tillfaller män.

Diskrimineringen är tydlig på otaliga områden: 85 procent av världens pojkar går igenom grundskolan, men bara 76 procent av flickorna. Antalet kvinnor som årligen dör av våld i hemmet är större än antalet människor som dör av väpnade konflikter. Unga kvinnor löper tre gånger högre risk att smittas av hiv än unga män. Män har 85 procent av platserna i världens parlament.

Vad är jämställdhet?

Jämställdhet innebär att alla människor har lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter, oavsett vilket kön de tillhör. Jämställdhet är en mänsklig rättighet, vilket innebär att kvinnor och män, flickor och pojkar, betraktas som människor lika i värde och rättigheter.

Hur arbetar Sida för jämställdhet?

Länge koncentrerade sig Sida på särskilda insatser för att stärka fattiga

kvinnor. Många goda resultat uppnåddes, men männens betydelse och roll för jämställdhet och utveckling kom i skymundan. Analys av maktrelationerna mellan kvinnor och män, och hur de påverkade samhället, saknades.

Idag arbetar Sida utifrån tanken att ett jämställt samhälle bara kan nås om både kvinnor och män samverkar. Mäns roller, ansvar och beteende måste ändras, lika väl som kvinnor behöver stärkas för att kunna ta del av sina rättigheter och ta makten över sina liv.

Den snabba spridningen av hiv/aids är ett område som visar på vikten av att arbeta med både kvinnor och män. Mäns sexuella beteende gör att många kvinnor och flickor riskerar att bli smittade genom påtvingat sex. Det är vanligtvis kvinnor och flickor som tvingas sluta arbeta eller gå i skolan för att ta hand om sina sjuka släktingar. Att då enbart rikta in sig på analys och stöd till kvinnor kan till och med leda till att problemen cementeras.

Fem utgångspunkter för jämställdhet

Brist på makt, resurser och valmöjligheter är fattigdomens kärna. Att öka

jämställdheten är därmed ett sätt att minska fattigdomen. Sida utgår i sin policy för jämställdhet i utvecklings-samarbetet från följande fem punkter:

1. Jämställdhet stärker arbetet med att bekämpa fattigdom,
2. Jämställdhet är grundläggande för en demokratisk utveckling,
3. Ojämliga maktstrukturer för kvinnor och män hindrar ekonomisk och demokratisk utveckling,
4. Relationerna mellan könen ser olika ut i olika samhällen och Sida tar hänsyn till det – men utan att tumma på kraven på mänskliga rättigheter,
5. Lika möjligheter för kvinnor och män att äga, tjäna pengar och delta i arbetslivet är nödvändigt för en hållbar och demokratisk utveckling.

Jämställdhet – en del i fattigdomsbekämpningen

Sidas strategi för att få in jämställdhetsperspektivet i allt utvecklingssamarbete kallas jämställdhetsintegrering (*gender mainstreaming*). Alla insatser, program och projekt ska analyseras ur ett genusperspektiv innan de påbörjas. Oavsett om det gäller stöd till vägbyggen, utbildning eller skattelagstiftning ska en analys göras för att bedöma hur insatsen påverkar kvinnor respektive män.

Ett krav på varje utvecklingsinsats som får stöd av Sida är också att den ska innehålla klara och nåbara mål för att öka jämställdheten. Sida för en ständig dialog med sina samarbetspartner – regeringar, organisationer och andra givarländer – för att lyfta fram

jämställdhetsfrågorna. Sida stöder också insatser som direkt riktas in på ökad jämställdhet.

Några jämställdhetsinsatser som får stöd från Sida

● Regeringarna i Sydafrika, Uganda, Tanzania, Namibia, Sri Lanka och Barbados arbetar med jämställdhet i den statliga **budgetplaneringen**. På det sättet kan de redovisa hur de olika delarna i ekonomin påverkar kvinnor och män i praktiken.

● Med teater, sånger och berättelser på de lokala språken i Senegal arbetar organisationen Tostan med att öka kunskaperna om kvinnors hälsa och mobilisera opinion **mot könsstympning och barnäktenskap**. I snabb takt har attityderna kring könsstympning ändrats i hundratals byar, som alla gått ut med officiella deklarationer om att skydda sina flickor från könsstympning och sina barn från tvångsäktenskap. Förhoppningsvis kan sedvänjan med könsstympning om en generation vara lika sällsynt som fotbindning och änkebränning.

● **Men as partners** heter ett projekt i Sydafrika som går ut på att ändra mäns attityder till sina fruar och familjer. MAP:s aktivister kämpar för jämställdhet och för att män ska sluta bety sig på ett sätt som är destruktivt för kvinnor och barn. Ett stort problem i Sydafrika är till exempel uppfattningen att "riktiga" män inte använder kondom. Det inskränker kvinnors möjligheter att förhandla sig till säkert sex i detta land där en fjärdedel av befolkningen i sexuellt aktiv ålder beräknas vara hiv-smittad. Varje år kommer mellan 2000 och 3000 män till MAP:s veckolånga kurser.

● Nya lagar i Nicaragua har gett kvinnor en starkare ställning i samhället. Sida stödjer här ett projekt med **lokala medlare** som har som uppgift att se till att lagarna tillämpas även långt ute på landsbygden. Tidigare var män inte tvungna att ta ansvar för sina barn, men den nya lagen gör att de har underhållsskyldighet. Medlarna kan till exempel hjälpa mamman att föra ett faderskapsärende vidare till familjedomstolen.

● Runt om i världen pågår ett femtiotal projekt som går ut på att ge stöd till barn och kvinnor som utsatts för **trafficking och slavhandel**. Nätverket Angel Coalition i Ryssland är en av dem som får svenskt stöd. Angel Coalition har i flera ryska städer byggt upp rehabiliteringscentra för barn och kvinnor som utsatts för sexhandel. Nätverket arbetar också med opinionsbildning.

LÄS MER

Sidas policy *Promoting Gender Equality in Development Cooperation*, Sida 2005

Gemensamt ansvar – kort om Sveriges politik för global utveckling, Utrikesdepartementet 2003

Perspektiv på fattigdom, Sida 2004

På nätet

På FN:s kvinnoportal finns fulltextversioner av FN-konventionen CEDAW och av Pekingkonferensens Platform for action www.un.org/womenwatch

Fakta och statistik om FN:s millennieutvecklingsmål finns bland annat på www.undp.se, www.millenniemaalen.se och www.sida.se

INTERNATIONELLA ÖVERENSKOMMELSER

Ett antal internationella överenskommelser ligger till grund för Sidas arbete och tankar kring jämställdhet. Det viktigaste styrdokumentet är FN:s **allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna**, som antogs 1948. Den säger: "Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter."

Ett annat styrdokument är **Konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor** (CEDAW) som antogs 1979. Den definierar vad diskriminering är och de undertecknande staterna lovar bland annat att avskaffa all kvinnodiskriminering i sin lagstiftning.

I september 1994 höll FN en **konferens om befolkning och utveckling i Kairo**.

Konferensens handlingsplan, det så kallade Kairoprogrammet, breddade synen på befolkningsfrågor. Där betonades rätten till sexuell och reproduktiv hälsa och jämställdhet mellan kvinnor och män.

FN:s fjärde kvinnokonferens, som hölls i Peking 1995, bekräftade det som slogs fast i Kairo. Pekingkonferensen resulterade i en handlingsplan (Platform for action) för jämställdhet, med 12 kritiska punkter för världens stater att arbeta med.

År 2000 enades FN:s medlemsstater om att samarbeta för att utrota den extrema fattigdomen. De satte upp åtta så kallade **millennieutvecklingsmål**, som även de lyfter fram vikten av jämställdhet.

Att halvera fattigdomen i världen till år 2015 är möjligt. Det kräver samarbete och uthållighet. Samarbetsländerna ansvarar för sin utveckling. Sida förmedlar resurser och utvecklar kunskap och kompetens. Det gör världen rikare.

STYRELSEN FÖR INTERNATIONELLT
UTVECKLINGSSAMARBETE

105 25 Stockholm
Besök: Sveavägen 20
Telefon: 08-698 50 00
Telefax: 08-20 88 64
www.sida.se, sida@sida.se